

Sölvesborgs kommun

bun@solvesborg.se

2019-10-31

1 (24)

Dnr- 2019:5701

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Högtofta skola i Sölvesborg kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Högtofta skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Högtofta skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ska utveckla analysen av skolans kunskapsresultat. I detta ingår att analysera resultaten i alla årskurser och ämnen samt eventuella skillnader i flickors och pojkars kunskapsresultat och relationen mellan resultaten på de nationella ämnesproven och omdömen.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att lärarna regelbundet och med varierade metoder tillsammans med eleverna planerar och utvärderar undervisningen.

Trygghet och studiero

Skolan har i hög utsträckning ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ska genomföra en fördjupad analys av lärarnas omdömen, föra diskussioner med lärare utifrån en sådan analys samt vid behov vidta åtgärder för att säkerställa likvärdigheten.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 31 mars 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2019:5701) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn i hög grad leder och organiserar det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Rektorn har skapat förutsättningar för lärarna att samverka i syfte att det sker ett lärande i kollegiet vilket ger avtryck i undervisningen. Granskningen visar vidare att skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga och kända av lärarna. Det finns en medvetenhet hos lärarna rörande jämställdhet i undervisningen i syfte att alla elever oavsett könstillhörighet ska ha samma förutsättningar att lära och utvecklas. Dock saknas ett strategiskt arbete kring jämställdhet som leds av rektorn. Granskningen visar också att rektors arbete med att följa upp och analysera skolans kunskapsresultat är begränsat. I detta ingår bland annat att följa upp och analysera kunskapsresultaten i alla ämnen och årskurser och eventuella skillnader mellan flickors och pojkars resultat. Utifrån analysen av kunskapsresultaten behöver rektorn tillsammans med lärarna vidta nödvändiga utvecklingsåtgärder. Skolinspektionen ser även att ett utvecklingsbehov föreligger i att få igång ett strategiskt jämställdhetsarbete som leds av rektorn. När arbetet med uppföljning och analys av skolans kunskapsresultat genomförts bör ett utvecklingsarbete initieras även inom jämställdhet.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Rektor leder och organiserar det pedagogiska arbetet

Granskningen visar att rektorn i hög grad leder och organiserar det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag.

I en av elevintervjuerna säger eleverna att de upplever att alla lärare bemöter dem på samma sätt och säger till om det behövs. Lärarna beskriver det som att alla lärare ingriper om det uppstår situationer där det behövs och att de har en samsyn kring hur elever ska bemötas.

Representanter för elevhälsoteamet och lärarna beskriver att rektorn skapat ett tydligt system för arbetslagstider, arbetsplatsträffar samt de möten som lärarna har vid två tillfällen varje vecka. Dessutom träffas alla lärare i ett möte varje morgon före första lektionen. I intervjuerna beskriver de ett aktivt arbete från rektorns sida kring det kooperativa lärandet. Rektorn har beslutat att alla lärare ska arbeta med en viss uppgift på ett visst sätt i de olika klasserna inom ramen för det kooperativa lärandet. Därefter träffas alla för utvärdering och diskuterar hur det har gått, för att lära av varandra i kollegiet. Detta arbete leds av rektorn. Vidare säger de att rektorn är tydlig med att personalen på skolan ska följa de regler som gäller och att alla ska ha ett gemensamt förhållningssätt. Lärarna säger att de nu har gemensamma ordningsregler, och att det var ett utvecklingsarbete som gjordes förra läsåret. Strukturen och arbetet kring gemensamt förhållningssätt har förbättrats enligt lärarna och det arbete som skedde var på rektorns initiativ.

Lärarna säger att de på skolan har en vikariepärm för de vikarier som rycker in med kort varsel. Det finns ingen obehörig lärare på skolan, men när nya lärare anställs finns ett system med mentorer. Rektorn bekräftar att det finns en vikariepärm samt att det finns rutiner så att obehöriga lärare får en planerad och noga övervägd introduktion. Rektorn poängterar att det för tillfället endast finns behöriga lärare på skolan och att lärarlaget introducerar nya kollegor vid behov.

Rektorn bekräftar beskrivningen från intervjuerna med personalen av de system för möten som finns på skolan och att det är rektorn som styr över den planeringen. Rektorn säger att det är en relativt liten enhet och därmed möjligt att genom möten och den dagliga kontakten med varandra i kollegiet säkerställa ett gemensamt förhållningssätt. Även rektorn beskriver arbetet med uppgifter inom det kooperativa lärandet som alla gör för att sedan utvärdera och utifrån det kunna utveckla undervisningen.

Rektor leder och styr inte något strategiskt jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn inte leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete men att skolan arbetar med en metod som innehåller vissa jämställdhetsaspekter. I intervjun med representanter för elevhälsoteamet och lärarna beskriver de att det som en följd effekt av arbetsformerna i det kooperativa lärandet sker ett visst jämställdhetsarbete. Vidare säger lärarna att det på skolan inte finns ett strategiskt jämställdhetsarbete utifrån ett uppdrag från rektor. Lärarna är tydliga med att de utgår från individen, inte könet, i sin planering. Vidare beskriver representant för elevhälsoteamet och lärarna att det kooperativa lärandet indirekt handlar om jämställdhet mellan pojkar och flickor. Alla elever har via den roll som tilldelas dem i ett arbetsområde ett ansvar som är tydligt uttalat för dem. Rollerna varierar och samma elev får ta olika roller. Det innebär, säger lärarna, att man på så sätt automatiskt kommer från pojk- och flicknormer. Som exempel beskriver lärarna att det utifrån stereotyper medför att en flicka med prydlig handstil inte fastnar i rollen som sekreterare. Motsvarande är att en pojke som har svårare att skriva ska ha rollen som sekreterare men då också kan få hjälp av de andra i gruppen.

Intervjuade elever säger att de inte upplever att lärarna behandlar dem på olika sätt beroende på om de är flicka eller pojke. Eleverna kan också tydligt beskriva de arbetsformer som används inom det kooperativa lärandet som innebär att alla elever ges en roll och att denna roll ändras från gång till gång.

Även rektorn beskriver arbetet med kooperativt lärande som en metod för att motverka eventuella pojk- och flicknormer och säger att det i lärargruppen finns en medvetenhet kring jämställdhetsarbete. Dock säger rektorn att det inte finns en strategisk jämställdhetsplan eller ett uppdrag från rektorn att arbeta med jämställdhetsfrågor utöver arbetet med det kooperativa lärandet och de effekter det ger.

Rektor analyserar i begränsad omfattning kunskapsresultaten och involverar inte lärarna i analysarbetet

Granskningen visar att rektorn följer upp kunskapsresultaten och hur värdegrundsarbetet integreras i undervisningen, men att kunskapsresultaten endast analyseras till viss del. I intervjuer med representanter för elevhälsoteamet och lärarna beskriver de att uppföljningen av kunskapsresultaten sker genom att lärarna skriver in elevernas resultat i kommunens digitala lärportal. Detta möjliggör för rektorn att få en övergripande bild av kunskapsresultaten via de sammanställningar som systemet kan generera. Både representanter för elevhälsoteamet och lärarna säger att de inte har diskuterat resultaten gemensamt utifrån en sammanställning eller analys som rektorn

gjort, för att kunna ta ställning till utvecklingsåtgärder. Lärarna säger att de inte vet hur rektorn använder sig av det material som det digitala systemet ger. Lärarna berättar att de däremot gemensamt tillsammans med rektorn analyserat resultaten av de nationella ämnesproven i årskurs 3. Utifrån den analysen tog rektorn tillsammans med lärarna beslut om åtgärder för undervisningen i matematik. Rektorn säger att hon via den digitala lärportalen får en samlad bild av kunskapsresultaten. Rektorn och specialpedagogen går igenom det materialet, men en gemensam samlad genomgång av resultaten med alla lärare görs inte. Den analys som genomförs utgår från resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3¹.

Rektorn beskriver att hon följer upp att alla på skolan ständigt arbetar med värdegrund utifrån de gemensamma reglerna på skolgården, utifrån de regler som gäller i klassrummet, utifrån det kooperativa lärandet vars syfte är att träna och utveckla elevernas förmåga att samarbeta och respektera varandra. Lärarna säger att rektorn har möjlighet att följa upp hur värdegrundsarbetet integreras i undervisningen indirekt genom möten med elever i elevrådet och genom att ta del av det dagliga

¹ Nationella ämnesprov (NP) årskurs 3 (Läsåret 2017/18)

Andelen elever som i det nationella ämnesprovet (NP), läsåret 2017/18, i svenska i årskurs 3 når kravnivån är som lägst i delproven *Läsa: berättande text*, *Läsa: faktatext*, *Enskild högläsning*, *Enskilt textsamtal* med 91,7 procent att jämföra med riket 97,2 procent. Högst andel elever som når kravnivån är i *Tala muntliga uppgifter* och *Skriva: faktatext* med 100 procent att jämföra med riket 98 respektive 94,2 procent.

För svenska som andraspråk finns ingen statistik tillgänglig.

Andelen elever som i det nationella ämnesprovet (NP), läsåret 2017/18, i matematik i årskurs 3 når kravnivån är som lägst i delprovet *Muntlig kommunikation* och *Skriftliga räknemetoder*, subtraktion med 85,7 procent att jämföra med riket 95,7 respektive 82,6 procent. Högst andel elever som når kravnivån är i *Statistik, sannolikhet, kombinatorik*, *Förståelse för räknesätten*, *Symmetri*, *massa*, *Enkla problem* samt *Skriftliga räknemetoder*, *addition* med 100 procent att jämföra med riket 95,6; 92,7; 95; 89,4 respektive 90,8 procent.

arbetet på skolan. Lärarna säger att undervisningen och värdegrundsarbetet dessutom tas upp under medarbetarsamtalen.

I intervjuerna med elever beskriver de att de ofta på lektionerna arbetar med och talar om hur man ska vara mot varandra och att alla är lika mycket värda även om man kan se olika ut eller prata olika språk. I intervjuerna med representanter för elevhälsoteamet och lärarna beskriver de ett aktivt arbete med värdegrundsfrågor som en naturlig del av undervisningen. Detta sker främst genom den pedagogiska modell som alla arbetar med och som kallas kooperativt lärande².

Lärarna menar att det arbetssätt och de uppgifter man arbetar med på ett naturligt sätt integrerar värdegrundsfrågor i undervisningen. Lärarna beskriver också ett väl utvecklat arbete med fadderklasser som en del av värdegrundsarbetet. Lärarna beskriver att rektorn gjorde lektionsbesök under vårterminen och då särskilt tittade på lektionsstruktur.

Skolinspektionens Skolenkät, som genomfördes vårterminen 2019, visar att eleverna är mer positiva till värdegrundsarbetet på skolan än vad lärarna själva är jämfört med samtliga skolors resultat i Skolenkäten³.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ska utveckla analysen av skolans kunskapsresultat. I detta ingår att analysera resultaten i alla årskurser och ämnen samt eventuella skillnader i

² Kooperativt lärande (KL) är ett sätt att organisera samarbete och lärande mellan elever. I det kooperativa lärandet har läraren en ytterst viktig och styrande roll. KL kan ses utifrån två perspektiv: ett förhållningssätt och en metodik. Med en mening kan KL sammanfattas som ett lärande som utgår från samarbete. Källa: Kooperativt lärande, <https://kooperativt.com/2016/09/21/kooperativt-larande-en-sammanstallning/>

³ Skolinspektionen genomförde våren 2019 Skolenkäten för elever i årskurserna 5 och 9, för pedagogisk personal samt för vårdnadshavare i förskoleklass och grundskola. Resultaten av enkäterna redovisas för varje frågeområde och i form av ett index där 0 är lägst resultat och 10 är högst resultat. Indexet kan jämföras med resultatet för övriga skolor i kommunen samt med resultatet för samtliga skolor som deltog i samma enkätomgång. Ett högt index indikerar en positiv uppfattning och ett lågt index indikerar en negativ uppfattning. Elevernas svar gällande *Grundläggande värden på skolan på skolan/Elevhälsan* gav index 7,4 vilket kan jämföras med samtliga skolenheters värde som var 7,2.

flickors och pojkars kunskapsresultat och relationen mellan resultaten på de nationella ämnesproven och omdömen.

Som beskrivs ovan visar Skolinspektionens granskning att skolenhetens kunskapsresultat analyseras i begränsad omfattning och att lärare inte deltar i det arbetet. Det framgår av intervjuer att lärare och rektor har analyserat resultaten av de nationella ämnesproven i årskurs 3 och att det utifrån denna analys fattades beslut om utvecklingsåtgärder i matematikundervisningen. Någon gemensam diskussion eller analys utifrån en sammanställning av samtliga kunskapsresultat görs däremot inte. Det framgår av intervjuer att lärare och rektor inte har diskuterat resultaten gemensamt på skolan utifrån en sammanställning eller analys som rektorn gjort, för att kunna ta ställning till utvecklingsåtgärder.

Enligt 4 kap 4§ skollagen ansvarar rektorn för att det sker en kontinuerlig och systematisk planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Vidare ska kvalitetsarbetet på enhetsnivå genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Enligt 5 § ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället⁴. Enligt Skolverkets allmänna råd för kvalitetsarbete ska resultaten följas upp och analyseras i förhållande till de nationella målen, det vill säga måluppfyllelsen ska bedömas och

⁴ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Varje skolas utveckling.

vilka förutsättningar som kan påverka resultaten⁵. Syftet är att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse. Rektorn bör sammanställa enhetens resultat och se till att det finns underlag som visar hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkat måluppfyllelsen, samt se till att det utöver uppföljningen genomförs utvärderingar av särskilt identifierade områden inom enheten.

Rekommendationer

Mot denna bakgrund rekommenderar Skolinspektionen rektorn att utifrån uppföljningen av kunskapsresultaten utveckla analysen samt involvera lärarna i analys av resultaten. I detta ingår att analysera eventuella skillnader mellan pojkars och flickors resultat samt eventuella skillnader mellan resultat på nationella ämnesprov och omdömen. Uppföljningen och analysen av kunskapsresultaten kan med fördel kopplas till ett strategiskt jämställdhetsarbete och till undervisningens planering och genomförande med perspektivet att eleverna ska ha samma förutsättningar att lära och utvecklas oavsett könstillhörighet.

⁵ Skolverket (2012) *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*, Skolverkets allmänna råd med kommentarer Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, Stockholm: Fritzez, 4. Att analysera och bedöma utvecklingsbehoven s 30-34.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att granskningen visar att undervisningen i stora delar främjar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden. Av granskningen framgår att lärarna planerar och genomför undervisningen så att den består av olika typer av uppgifter och aktiviteter så att det blir en variation och balans. Eleverna ges ett aktivt lärarstöd så att de förstår, kommer igång med sitt skolarbete och bibehåller sitt engagemang. Vidare visar granskningen att undervisningen är strukturerad, med intresseväckande inledningar, sammanhang i genomgångar, logiskt flöde i uppgifterna och sammanfattande avslut. Det är även tydligt för eleverna vad som är syftet med olika arbetsmoment samt att syftet överensstämmer med målen i läroplanen både avseende kunskaper och värden. Granskningen visar också att lärarnas agerande i klassrummet stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. Undervisningen innehåller även övningar och frågor där eleverna får möjlighet att reflektera utan ett givet svar. Granskningen visar även att eleverna får reflektera över sitt eget lärande och pröva olika strategier för lärande.

Däremot visar granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning ger elever som når långt i sin kunskapsutveckling mera utmanande uppgifter eller att låter dem arbeta i en snabbare takt. Vidare saknas varierade metoder för att planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna och att det sker med regelbundenhet. Elevernas synpunkter ska påverka, i relation till ålder och mognad, det kommande arbetet. Det är planering och utvärdering tillsammans med eleverna som Skolinspektionen bedömer att skolan i första hand behöver prioritera i sitt utvecklingsarbete.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Undervisningen är målfokuserad, varierad och eleverna får lärarstöd

Det framgår av granskningen att undervisningen i hög grad är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd för eleverna.

Av intervjuerna med elever, representanter för elevhälsoteamet, lärarna, rektorn samt av observationer framgår att alla lärare arbetar aktivt med olika typer av uppgifter och aktiviteter så att det blir en variation och balans i lektionerna. En del av det kooperativa lärandet, som alla lärare använder sig av, är att eleverna arbetar i olika konstellationer och med olika roller. Det framgår också av samtliga intervjuer och av observationer att alla lärare har en undervisning som är strukturerad, med intresseväckande inledningar, sammanhang i genomgångar, logiskt flöde i uppgifterna och sammanfattande avslut. Eleverna berättar om inledningar på lektioner som väckt deras intresse. Det kan handla om ett spännande bokuppslag eller att inför en skrivövning få prata om att skaffa hund. Lärarna berättar att de medvetet försöker skapa nyfikenhet i inledningar eller inför nästa lektion eller arbetsområde. På alla observerade lektioner har lärarna samma grundstruktur på lektionen vad gäller starten, en variation av arbetssätt samt att det finns ett tydligt avslut. Det är även tydligt för eleverna vad som är syftet med olika arbetsmoment samt att syftet överensstämmer med målen i läroplanen både avseende kunskaper och värden. På flera av de observerade lektionerna berättar läraren varför man ska arbeta med det som lektionen handlar om.

Eleverna stimuleras och utmanas

Det framgår vidare av granskningen att det förekommer naturliga inslag i undervisningen som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära och att lärarna huvudsakligen individanpassar undervisningen. Det framgår dock av elevintervjuer att det varierar hur eleverna upplever att de får stimulans och utmaningar.

I intervjun med lärarna och representanter för elevhälsoteamet berättar de att lärarna arbetar aktivt med beröm och att ge eleverna uppgifter efter individens förmåga. Lärarna berättar att de har utomhusundervisning för att ytterligare stimulera nyfikenhet och ytterligare utmana eleverna. Rektorn berättar att de på skolan genomfört en utbildning just kring hur man kan planera och arbeta för att stimulera och utmana eleverna i det dagliga arbetet.

Det framgår av intervjuerna att arbetet med att utmana de elever som lär sig fort varierar mellan ämnen och lärare. I elevintervjuerna ges både exempel på när det finns fler och svårare uppgifter då grunduppgifterna är klara och när det inte ges mer

utmanande uppgifter då grunduppgiften är avklarad, utan att man får läsa i en bok för att invänta kamraterna. Lärarna berättar att det i matematik är lätt att anpassa för de elever som ligger långt fram i sitt lärande, eftersom materialet är uppbyggt för att kunna individanpassas utifrån utmaningar. Någon lärare säger att hen anpassar lika mycket för de elever som behöver mer tid och stöd som för de elever som ligger långt framme. Andra lärare säger att det är svårt att hitta material för att stimulera elever som ligger långt framme. Lärare säger att de elever som går i femman inte blir lika stimulerade som eleverna i fyran. Undervisningen i klass 4-5 bedrivs för en sammanslagen klass.

Skolenkätens elevsvar⁶ för årskurs 5 visar ett lågt index för stimulans, men för både frågorna om anpassningar efter elevers behov och utmaningar ligger index något högre än svaren för alla skolor. Motsvarande index för stimulans i lärarnas svar visar att lärarna bedömer möjligheten till stimulans högre än vad eleverna gör⁷.

Lärarna har, enligt rektorn, god kunskap om eleverna på individnivå. Rektorn säger att i samband med att lärarna går igenom målen så vet de redan vilka elever som kommer att anamma det som ska göras. Lärarna har redan i förväg, i samband med att de planerar ett område, uppgifter som snabba eller duktiga elever kan arbeta med. Det kan vara utmanande uppgifter, och det kan handla om att göra klart. Det kan också vara uppgifter som läraren inte uttrycker lika tydligt för alla elever. I matematik finns det olika nivåer och extrauppgifter som är mer motiverande och utmanande. Elever kan få arbeta med repetition om de behöver det. I svenska sker en individanpassning eftersom lärarna har koll på var eleverna ligger i läsutveckling. Då anpassas de texter som eleverna får läsa så att alla elever utmanas. Lärarna möter elevers olika nivåer även gällande det skriftliga. Lärarna tittar på varje elevs utveckling och kan se att de utvecklas och stimuleras utifrån sin egen nivå.

⁶ Elevernas svar gällande Stimulans gav index 4,0 vilket kan jämföras med samtliga skolenheters värde som var 6,4. Svaren från eleverna gällande Anpassning efter elevens behov gav index 8,1 vilket kan jämföras med samtliga skolenheters medelvärde som var 7,9. Elevernas svar gällande Utmaningar gav index 8,1 vilket kan jämföras med samtliga skolenheters värde som var 7,9

⁷ Svaren från pedagogisk personal gällande Stimulans och utmaningar gav indexvärdet 7,0 vilket kan jämföras med samtliga skolenheters indexvärde som var 7,1.

Undervisningen möjliggör reflektion och strategier för lärande

Det framgår av granskningen att undervisningen innebär arbetssätt där eleverna ges möjlighet till reflektion och användande av olika strategier för sitt lärande.

I intervjuerna med elever beskriver de att de ofta får uppgifter där de i grupp ska prata om uppgiften och tillsammans komma fram till ett svar. Detta bekräftas av de observationer Skolinspektionen gör. Även rektorn och lärarna beskriver att arbetsformerna i sig innebär ett reflekterande arbetssätt där svaret i sig inte alltid är det viktigaste. Av observationerna framgår att det vanligaste sättet för lärarna att genomföra introduktion eller genomgång av moment är i dialogform med eleverna där det ställs öppna frågor som inte har ett givet svar. Rektorn och lärarna ger vidare exempel på att i NO-ämnena arbetar eleverna med laborationer och experiment och ska dra slutsatser av dessa. Lärarna beskriver även att de aktivt arbetar med att ge eleverna möjlighet att lära sig olika lärstrategier. Rektorn säger att lärarna har förklarat modellen EPA (arbete enligt modellen: Ensam, Par, Alla) och varför de arbetar med den och att eleverna har förstått modellen. Rektorn säger att lärarna har individkunskap och vet hur varje elev lär sig bäst, men rektorn uppger att hon inte är säker på om lärarna synliggör detta för eleverna. Rektorn bekräftar lärarnas bild av att eleverna får arbeta med öppna frågor och reflektera enskilt och i grupp. Rektorn ger också exempel från matematikundervisningen där uppgifter kan lösas på olika sätt och där det är sättet att lösa uppgiften som är det viktiga, inte svaret i sig.

Eleverna är i viss mån delaktiga i planering och utvärdering av den undervisning som de får

Vidare framgår att det i undervisningen endast i mindre omfattning används olika metoder för planering och utvärdering av undervisningen med eleverna. Av intervjuer med elever framgår att det skiljer sig mellan intervjugrupperna i vilken omfattning de får utvärdera undervisningen. I en av intervjuerna ges exempel på att läraren ibland vill veta hur klassen uppfattat lektionen. I de andra elevintervjuerna berättar eleverna att de kan visa vad de lärt sig på lektionen genom exit tickets⁸ eller att visa med tummen (tumme upp, tumme åt sidan eller tumme ner). I en av elevintervjuerna ges

⁸ Exit tickets är ett stöd för läraren att fånga upp elevers olika förståelse av det som har tagits upp under en lektion så att läraren utifrån det som framkommer får ett stöd för det fortsatta planeringsarbetet.

exempel på att elever ibland får vara med och planera en lektion. I övriga elevintervjuer kan eleverna inte ge exempel på att de kan påverka planeringen.

I intervjun med lärarna berättar de att planeringen kan börja med att eleverna berättar vad de redan vet om ett arbetsområde och vad de vill lära sig om det specifika området. Sedan tar läraren med detta i planeringen. Vidare säger lärarna att de utgår från målen för det de ska lära sig och då kan eleverna berätta hur de vill arbeta. På frågan om hur eleverna kan utvärdera undervisningen beskriver en lärare att eleverna har en reflektionsbok där de kan skriva om vad de lärt sig i skolan eller vad som händer på fritiden. Flera lärare beskriver att eleverna kan utvärdera en lektion eller arbetsmoment genom att alla blundar och sedan visar tumme upp eller ner för läraren. Lärarna beskriver att de regelbundet använder sig av exit tickets för att stämna av vad eleverna har lärt på lektionen eller hur de bedömer sin egen prestation. Alla lärare beskriver att de har olika sätt att stämna av att eleverna känner att de har lärt sig under lektionen. Lärarna berättar att eleverna inte har fått utvärdera det kooperativa lärandet som modell men att det kommer att göras framöver. Skolinspektionen konstaterar att det finns en skillnad i upplevelse mellan elever och lärare rörande elevernas möjlighet till delaktighet och utvärdering.

I intervjun med representanter för elevhälsoteamet ges idrott och hälsa som exempel på ett ämne där elever är delaktiga i planeringen av moment i undervisningen.

Rektorn beskriver att eleverna vid uppstart av tema kan påverka arbetssätt och innehåll. Även rektorn säger att eleverna kan visa vad de lärt sig med exit tickets. Rektorn säger vidare att den utvärdering eleverna får göra avser hur arbetsområdet varit och att hon känner till att det gjorts vid ett tillfälle. Rektorn säger vidare att det pågår samtal i de dagliga mötena mellan lärare och elever som påverkar hur lärarna planerar och genomför lektionerna. Rektorn beskriver att eleverna uttrycker sina tankar för stunden och inte ser att de påverkar det kommande arbetet. Enligt rektorn får eleverna kanske inte i en formell utvärdering ge förslag på hur undervisningen ska utformas, men det sker hela tiden genom den dialog som lärarna har med eleverna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att lärarna regelbundet och med varierade metoder tillsammans med eleverna planerar och utvärderar undervisningen.

Som beskrivs ovan visar Skolinspektionens granskning att det i undervisningen inte ingår varierade metoder för att planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna och att detta inte sker med regelbundenhet. Elevernas synpunkter påverkar inte, i relation till ålder och mognad, det kommande arbetet.

Enligt 4 kap 9 § skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Enligt läroplanen är det inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar.⁹ Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. Vidare, enligt läroplanen, ska eleverna enligt de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktiga. Elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

Rekommendationer

Mot denna bakgrund rekommenderar Skolinspektionen rektorn och lärarna att utveckla möjligheterna för eleverna att ha ett verkligt och påtagligt inflytande som genomförs på ett äkta sätt.¹⁰ Det kan göras genom att eleverna stimuleras till att ta aktiv del i planering och utvärdering av lektioner. Elevers delaktighet och inflytande över undervisningen kan också innebära olika grad av aktivitet från elevernas sida och

⁹ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), kapitel 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Rättigheter och skyldigheter, kapitel 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

¹⁰ Skolinspektionen (2018) Tematisk kvalitetsgranskning: Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen.

kan givetvis också skilja beroende på elevernas ålder och mognad. Det kan vara allt ifrån att undervisningens innehåll präglas av elevernas erfarenheter till att eleverna är med och styr sin egen kunskapsutveckling utifrån uppsatta mål med hjälp av lärarens handledning och utmaningar. Rektorn kan vidare utveckla arbetet med att läraren inhämtar elevernas synpunkter om hur undervisningen genomförs med avseende på innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Att ge eleverna möjlighet att tänka och reflektera över undervisningens kvalitet är av vikt för att läraren ska kunna få ett underlag för att utveckla undervisningen. Rektorn och lärarna behöver utveckla arbetet med utvärderingar så att utvärderingar görs kontinuerligt.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan har i hög utsträckning ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att granskningen visar att skolans arbete med att skapa trygghet och studiero är välfungerande. Av samtliga intervjuer framgår att det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan. Vad gäller studiero visar granskningen att studiero råder på alla lektioner samt att skolan har ett samlat arbete kring att skapa och bibehålla studiero.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Skolan har ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla studiero

Det framgår av granskningen att det råder studiero på alla lektioner och att det finns ett gemensamt arbets- och förhållningssätt för att åstadkomma detta. Lärarna och eleverna berättar att läraren via gester markerar när det ska vara tyst, vilket samtliga elever genast följer. Detta bekräftas vid utredarnas lektionsobservationer. Vidare har alla klassrum ett trafikljus med vilket läraren markerar inför en uppgift vilken typ av samtal som kan föras. Rött indikerar tyst, gult indikerar tysta samtal med bänkkamrat och grönt indikerar att uppgiften kräver samtal med kamraterna. Lärarna använder systematiskt även en timer – en nedräkningsklocka - för att visa hur mycket tid man

har för en uppgift och hur mycket tid som återstår. Vid enskilt arbete sätts det upp bänkskärmar så att de elever som behöver avskildhet för att kunna koncentrera sig får det. Eleverna och lärarna berättar att de ofta för samtal om vikten av ett bra klassrumsklimat och att eleverna inte ska störa varandra.

Skolan har ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet

Det framgår av granskningen att det genomförs ett aktivt arbete för att skapa trygghet på skolan. I samtliga intervjuer framkommer att det föregående termin uppstod situationer som gjorde att elever kände sig otrygga. Av intervjuer framgår vidare att: Utifrån förslag från eleverna genomfördes då temadagar om allas lika värde och hur man bemöter varandra. Med utgångspunkt i det arbetet och situationen på skolan har rektor, elevhälsoteamet och lärarna tillsammans med eleverna vidareutvecklat insatser för att skapa en trygg skola. De faddergrupper som man har arbetat med sen tidigare används nu också för att skapa trygghet för de yngre eleverna genom att äldre och yngre elever har gemensamma raster och äter samtidigt. Under rasterna är det alltid rastvakter ute och dessa har även som uppgift att befinna sig i närheten av de elever som eventuellt kan hamna i sociala situationer som eleven inte kan hantera. På så sätt kan rastvakten ingripa i ett tidigt skede för att avstyra en eventuell konflikt. Under rasterna finns en vuxen med uppgift att genomföra rastaktiviteter för eleverna. Rektorn arbetar med elevrådet för att få en bild av hur de upplever tryggheten på skolan. Lärarna och eleverna genomför trygghetsvandringar där eventuella otrygga platser kan markeras. Rektorn ser till att det genomförs enkäter där tryggheten är ett område som det finns frågor om. Alla vuxna på skolan har ett gemensamt förhållningssätt och säger till om det uppstår situationer som kan upplevas otrygga eller kränkande. Vid behov tar den lärare som uppmärksammat en eventuell incident kontakt med berörda elevers vårdnadshavare och informerar rektorn.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen för bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn arbetar systematiskt utifrån en behovsanalys och i linje med

huvudmannens gemensamma arbete i kommunen med att ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen. Granskningen visar vidare att rektorn i viss utsträckning analyserar eventuella skillnader mellan resultat på nationella ämnesprov (i årskurs 3) och omdömen, men att rektorn inte analyserar enskilda lärares omdömen.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Rektor ger förutsättningar för likvärdighet i omdömen

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna använder sig av olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar. I intervjuerna med rektorn och lärarna beskriver de det system som är gemensamt för skolorna i kommunen där det sker en gemensam bedömning av de nationella proven som utgår från att lärare inte rättar sina egna elevers nationella prov. Lärarna på Högtöfta skola deltar även i de möten som avser årskurs 6 trots att skolan inte har denna årskurs innevarande läsår. Rektor och lärarna beskriver att lärarna arbetar med Skolverkets bedömningsstöd och att det fortlöpande i arbetslagen genomförs bedömningsdiskussioner. Lärarna berättar att de deltar i kommungemensamma nätverksträffar för sina ämnen där det också sker bedömningsdiskussioner. Rektor och lärarna samt representant för elevhälsoteamet beskriver att specialpedagogen, tillika förstelärare, arbetar med att stödja lärarna i frågor som rör bedömning. Det finns tid avsatt av rektorn för ett gemensamt arbete med bedömning.

Rektor analyserar i begränsad omfattning lärarnas omdömen

Granskningen visar att rektorn inte gör en fördjupad analys av eventuella avvikelser i enskilda lärares omdömen. Rektor beskriver att hon inte tar upp den enskilde lärarens bedömning i medarbetarsamtalen utifrån dennes bedömningar och omdömen, men däremot utifrån de diskussioner som förs utifrån resultaten med lärarna i arbetslagen. Rektor säger att det bör vara möjligt att ta fram rapporter i det digitala systemet utifrån enskilda lärare men att hon inte gjort det. I intervjuerna berättar lärare, representanter för elevhälsoteamet och rektorn att de har tittat på de bedömningar som lärare gjorde av elevernas kunskaper i årskurs fem och jämfört med hur bedömningarna förhåller sig till de betyg samma elever fick i årskurs sex på en annan skola. Slutsatsen av jämförelsen är att lärarna på den egna skolan bedömde eleverna hårdare och att eleverna fick högre betyg i årskurs 6 än förväntat. Rektor säger att hon inte arbetat vidare med resultatet av den analysen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ska genomföra en fördjupad analys av lärarnas omdömen, föra diskussioner med lärare utifrån en sådan analys samt vid behov vidta åtgärder för att säkerställa likvärdigheten.

Som beskrivs ovan visar Skolinspektionens granskning att rektorn i begränsad omfattning genomför en analys av lärarnas omdömen, diskuterar dessa med lärarna samt vidtar åtgärder utifrån en sådan analys.

Av 1 kap. 9 § och 3 kap. 14 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig och att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skolförfattningarna.

Rekommendation

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att systematiskt analysera relationen mellan resultaten på nationella ämnesprov och omdömen samt eventuella skillnader i lärares omdömen. Vidare bör rektorn diskutera resultatet av analysen med lärarna i syfte att åstadkomma en likvärdighet i bedömningar och omdömen. Arbetet med likvärdigheten bör utgå från att rektorn ansvarar för att de bedömningar av elevernas kunskapsutveckling som lärare kontinuerligt gör och att de omdömen som lärare skriver vid varje terminsslut är likvärdiga, kvalitetssäkrade och utgår från samma grunder. Sammantaget har rektorn ett ansvar för att detta analyseras utifrån att fastställa om eventuella skillnader kan bero på att lärarna har olika tolkningar av styrdokumentet, eller utifrån att de bedömt och vägt samman elevprestationer på olika sätt.

På Skolinspektionens vägnar

X Eva Bergenlöv

Beslutsfattare
Signerat av: Eva Bergenlöv

X Peter Sääw

Föredragande
Signerat av: Peter Sääw

I handläggningen av ärendet har även Charlotta Nord och Maria Nyman medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 5 lektionsobservationer
- 3 gruppintervjuer med elever
- 1 gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 4–6 september 2019. Besöket genomfördes av Peter Säaw och Charlotta Nord.

Högtofta skola är en skola med förskoleklass och årskurserna 1-5 i Sölvesborgs kommun. Vid tillfället för besöket går 67 elever i årskurs 1 till 5 på skolan. Högtofta skola ligger i Kylinge cirka 20 kilometer norr om centralorten Sölvesborg. Förskoleklassen ingår inte i denna granskning.